The cemetery at G. Baravyko St. 4 and 10, Vilnius

During a 2018 archaeological investigation on the plots at G. Baravyko St. 4 and 10, 5996 m^2 were surveyed. A 20th-century fill layer, up to 4 m thick, was recorded during this investigation. The 6.3 x 5.9 m remains of a masonry wall from a former cellar were discovered in the NW part on the plot at G. Baravyko St. 4 (Fig. 1). It was built in the 19th century and filled in the second half of the 20th century. A 79.45 m^2 excavation was conducted in the SW part of the same plot. Nine burials without grave goods were found (Fig. 2). They had been severely disturbed, some during the construction of the Forum Palace building. The burials, according to the cartographic data, date to the 18th–early 19th century.

Simona Širvydaitė-Šliupienė,
Justinas Račas

Punžionių senkapis

2018 m. tęsti 2017 m. pradėti Punžionių senkapio (UK 42914) (Švenčionių r., Magūnų sen.) tyrimai. 2017 m. keičiant žvyrkelio Balingradas–Magūnai dangą į asfaltą buvo nukasinėjamas paviršinis žemių sluoksnis, kuriame pastebėta žmonių kaulų. Tais pačiais metais atlikti žvalgomieji tyrimai (žr. p. 153–154). Buvo nustatytos preliminarios kapinyno ribos, taip pat tai, jog kapų yra likę ir po nenukasta kelio dalimi. Numatyta atlikti detaliuosius tyrimus visame rekonstruojamo kelio plote, patenkančiame į kapinyno teritoriją. Užtrukus tyrimų finansavimo skyrimui, detalieji archeologiniai tyrimai pradėti vykdyti tik 2018 m. liepos–lapkričio mėnesiais.

Kapinynas įrengtas kalvelėje, kurią kerta kelias, ŠV–PV jos dalyje. Nesant galimybės uždaryti kelią, tyrimai vykdyti keliais etapais. Ištyrus vieną būsimo kelio pusę, įrengus ten važiuojamąją kelio dalį, vykdyti tyrimai kitoje kelio pusėje.

Tyrimai pradėti nuo 2017 m. tirtos perkasos 3 ribos ir toliau tirta ŠR kryptimi iki perkasos 2 ribos (1 pav.). Visame tirtame plote aptikta nemažai pavienių kaulų, jų ypač daug ankstesniais metais nukastoje kelio dalyje, šioje dalyje taip pat nemažai apardytų kapų. Kelio sankasos ribose, kur buvo išlikusi velėna, pavienių kaulų taip pat aptinkama jau žemės paviršiuje, tačiau čia jų mažiau.

Molingas gruntas labai neparankus kapams, todėl dalyje kapų kaulai sunykę. Šis gruntas labai apsunkino tyrimus, nes esant karštam orui buvo sudėtinga tvarkingai preparuoti ir iškelti palaidojimus. Vėlesniais laikais šioje kalvoje, matyt, buvo kasamas molis, nes fiksuotos kelios apvalios duobės su vėlyvais radiniais arba visai be jų, vienoje duobėje fiksuota pavienių kaulų ir kitų radinių iš suardytų kapų. Panašu, jog anksčiau kalva atrodė šiek tiek kitaip, šiuo metu ji labiau nuplokštėjusi V kryptimi. Tai paaiškintų, kodėl buvo laidojama šios kalvos V ir P dalyse. Artimiausio kaimo gyventojai pasakojo, kad anksčiau kelias ėjo aplink kalvą, tik tarybiniu laikotarpiu jis buvo nutiestas tiesiai, tai liudytų gyvąją atmintį, dėl ko kelias anksčiau šioje vietoje vestas aplink.

Dauguma mirusiųjų laidoti aukštielninki, galvomis į V, yra kapų, orientuotų ŠV–PR kryptimis (2 pav.). Dauguma kapų individualūs, tačiau pasitaiko dvigubų (3 pav.), dalį kapų galima priskirti vienalaikiams tik pagal nedidelį atstumą tarp jų ir vienodą palaidojimo gylį. Kapinynas naudotas ilgą laiką, mirusieji laidoti keliais sluoksniais (4 pav.). Centrinėje tirtos kapinyno dalies dalyje, perkasose 6, 8, 9, 20, 21 fiksuota iki 4 palaidojimų sluoksnių. Kapai nenukastoje kelio dalyje ar šalia buvusios va-

1 pav. Suvestinis tyrimų planas: 1 – 2018 m. detaliųjų tyrimų ribos; 2 – 2017 m. žvalgomųjų tyrimų vieta; 3 – spėjama senkapio riba; 4 – kelio juosta. J. Račo brėž.

Fig. 1. A summary plan of the investigation: 1 – boundaries of the 2018 excavation; 2 – location of the 2017 field evaluation; 3 – suspected boundary of the cemetery; 4 – the carriageway.

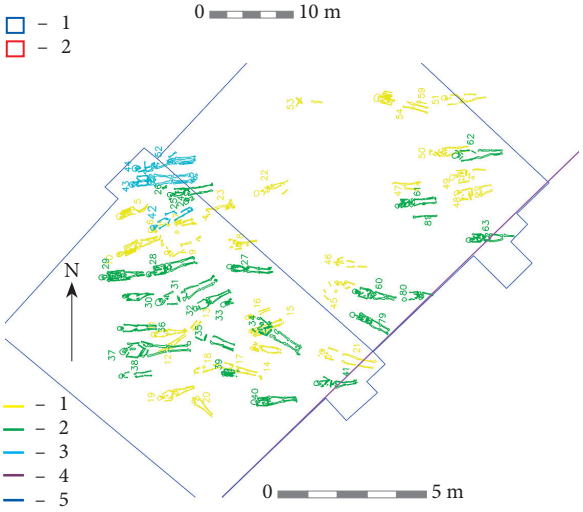

2 pav. Perkasose 4 ir 5 aptikti kapai: 1 – pirmas kapų sluoksnis; 2 – antras kapų sluoksnis; 3 – trečias kapų sluoksnis; 4 – kelio juostos riba; 5 – perkasų ribos. J. Račo brėž.

Fig. 2. Burials discovered in Trenches 4 and 5: 1 – first burial layer; 2 – second burial layer; 3 – third burial layer; 4 – boundary of the carriageway; 5 – trench boundaries.

žiuojamosios kelio dalies prasideda jau 20–30 cm gylyje, giliausiai esantys palaidojimai fiksuoti 1,2 m gylyje. Kapų duobės dėl grunto savybių neišryškėja, tik keliais atvejais buvo galima pastebėti pasikeitusią molio spalvą.

150 kapų buvo fiksuoti su įkapėmis. Dažniausiai pasitaiko sagtys, peiliai ir žiedai. Taip pat aptinkama papuošalų: auskarų, plokštelinių (5 pav.) ir pasaginių segių, žvangučių, kabučių. Su profesijomis susijusių daiktų: siuvėjo antpirštis, adatos, pjautuvas, galąstuvas, verpstukas. Su kario ekipuote siejamų radinių: pentinų, įmovinių ietigalių, pentinių plačiaašmenių kirvių, taip pat strėlės antgalis. Iš įdomesnių radinių – mini kirveliai ir įmoviniai ietigaliai. Sumažintos šių ginklų versijos aptinkamos suaugusių individų kapuose. Tarp kapų aptinkama pavienių dirbinių, bent dalis jų galėjo būti palaidoti

3 pav. Kapai 186–187, bendroje kapo duobėje skirtingomis kryptimis palaidoti du paaugliai. J. Račo nuotr.

Fig. 3. Burials 186–187, two adolescents interred in different directions in one common pit.

kaip aukos, pavyzdžiui, perkasoje 4 aptikta plokštelinė sagė perdurta pjautuvu, šalia jų rastas Vytauto denaras (6 pav.), taip pat aptikta pavienių plačiaašmenių pentinių kirvių, ietigalių, keletas sveikų puodynių, kurių turinys

5 pav. Kapas 232 su jame aptiktomis įkapėmis. J. Račo nuotr.

Fig. 5. Burial 232 and the grave goods discovered in it.

buvo atiduotas makrobotaninei analizei dokt. Karoliui Minkevičiui, tačiau jokių apčiuopiamų rezultatų iš šių tyrimų negauta.

Iš viso ištirtas 710 m^2 plotas, fiksuoti 286 kapai ir kaulų sankaupos, surinkta daug pavienių kaulų, kurie perduoti tyrimams Vilniaus universiteto Anatomijos, histologijos ir antropologijos katedrai. Tyrimų metu taip pat nustatyta, kad kapinyno teritorija dar tęsiasi į Š ir P puses.

4 pav. Perkasoje 4 fiksuotas pirmasis kapų sluoksnis. J. Račo nuotr.

Fig. 4. The first burial layer recorded in Trench 4.

6 pav. Perkasoje 4 aptikta auka, plokštelinė segė perdurta pjautuvu ir šalia esantis Vytauto denaras. J. Račo nuotr.

Fig. 6. A sacrifice: a sheet metal brooch pierced by a sickle and the Vytautas denar beside it that were discovered in Trench 4.

7 pav. Kapas 180 ir jame aptiktos įkapės. R. Rakausko nuotr.

Fig. 7. Burial 180 and the grave goods discovered in it.

Kapinynas su labai įdomiais radiniais ir jų kompleksais datuojamas XIV a. pabaiga – XVII a. Panašu, kad visą tą laiką jis buvo naudojamas, jo datavimą patvirtina ir kapuose aptiktos monetos, datuojamos nuo Vytauto iki Žygimanto Augusto valdymo. Odiniai dirbiniai (7 pav.), piniginių fragmentai, peiliai su įkotėmis iškart atiduoti restauruoti į LNM. Tyrimų metu fiksuoti 456 individualūs ir dar 247 atsitiktiniai radiniai. Žmonių kaulai perduoti tyrimams į VU MF.

Punžionys Cemetery

During July–October 2018, the late 14th–17th-century cemetery was investigated (Fig. 1). 710 m^2 was excavated (Fig. 2), 286 burials (Figs. 2–7) and bone concentrations were recorded, and a large number of isolated bones were collected. The investigation also determined that the cemetery's territory extends further to the N and S. 150 burials were recorded as having grave goods, with buckles, knives, and rings being encountered the most frequently. Ornaments, job-related items, and military uniform elements were also found.

Ramūnas Šmigelskas,
Ignas Sadauskas

Kaukazo senkapis

Ankstyvą 2018 m. rudenį Kaukazo kaimo (Kauno r., Karmėlavos sen.) privačiame sklype, Žvejų g. 6, kasant tranšėją inžineriniams tinklams, buvo aptikti dviejų žmonių palaikai. Apie juos pranešta policijai, o ši informavo KPD. Departamentas inicijavo žvalgomuosius tyrimus radimvietėje siekdamas išaiškinti ir įvertinti, ar tai nežinotas senkapis.

Kaukazo kaimas nėra senas. Šioje vietovėje gyvenamieji pastatai žymimi 1920 m. planuose. Kaimas prisišliejęs prie Karmėlavos miestelio Š dalies, įsikūręs ant stataus šlaito. Į Š šlaito apačioje driekiasi slėnis ir teka Neris. Manoma, kad kaimas taip pavadintas dėl minimo aukšto ir stataus šlaito, lyginant jį su Kaukazo kalnais. Vietiniai gyventojai pasakojo, kad galimai šį pavadinimą davė pirmieji atsikėlę gyventojai – carinės armijos rekrutai. Administraciškai kaime yra tik dvi gatvės – Žvejų ir Rūko. Tyrimai pradėti nuo sklypo Žvejų g. 6, kur buvo aptikti žmonių palaikai.